Номінація «Розробка уроку української літератури для 10–11 класів»

Ольга Турличкіна,
учитель-методист української мови та літератури,
заклад загальної середньої освіти Бахмутська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 24 з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів Бахмутської міської ради Донецької області

Українська драматургія 1920-1930-х років
Урок-огляд (11 клас)

УДК 373.5.016:82.0-2»1920/1930»
https://doi.org/10.33989/3083-6387.2026.3.371512

Тема уроку: Розвиток національного театру («Березіль» Леся Курбаса, Харківський театр імені І.Франка), драматургії 1920–1930 рр. (від ідеологічних агіток до психологічної драми). П'єси В.Винниченка, М.Куліша, І.Дніпровського, І.Кочерги, Я.Мамонтова на перетині традицій «корифеїв», зарубіжної класики й модерної драматургії.

Мета. Ознайомити з особливостями розвитку драматичного мистецтва в 1920–1930 роках, внеском видатних драматургів у становлення національного театру. Формувати вміння систематизовувати та узагальнювати матеріал. Розвивати критичне мислення, медіаграмотність, комунікативні здібності учнів, зокрема формувати вміння аргументовано й грамотно висловлювати власну думку щодо порушених на уроці проблем. Виховувати патріотизм, прагнення розвивати рідну культуру.

Обладнання: матеріали, заздалегідь підготовлені учнями; презентація, створена за допомогою ШІ в програмі wepik.com; фотоматеріали; чат ШІ на платформі «На урок»; застосунки ШІ «Lexica», «Selfie2anime», «Supermeme»

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Ключові компетентності, що формуються: спілкування державною мовою, математична компетентність (перетворення інформації), соціальні та громадянські компетентності, обізнаність та самовираження у сфері культури.

© Ольга Турличкіна, 2026

ПЕРЕБІГ УРОКУ

І. Організація учнів до уроку.

ІІ. Повідомлення теми й мети. Мотивація навчальної діяльності

«Чи любите ви театр? Чи любите ви його так, як люблю його я?» — ці слова спадають на думку кожного разу, коли йдеться про драматичне мистецтво, про той неповторний світ непереможного чару, створений для нас видатними драматургами, талановитими режисерами й акторами. Яким же був розвиток українського театру у 20–30-х роках ХХ століття? Чиї імена вписано назавжди в історію драматичного мистецтва? Про це ми дізнаємося з сьогоднішнього уроку.

ІІІ. Сприйняття й осмислення нового матеріалу.

1. Вступне слово вчителя

Запрошую всіх стати учасниками наукової конференції. Роботу ми побудуємо відповідно до плану.

Загальні тенденції розвитку театру в 20-30-х роках.

— п'єси В. Винниченка.

— внесок М. Куліша.

— п'єси І. Дніпровського, І. Кочерги, Я. Мамонтова.

Слухаючи виступи, ви робите опорні схеми або оформлюєте тези.

2. Виступи учнів-літературознавців, презентування коротких повідомлень

ІV. Знайомство з Лесем Курбасом та театром «Березіль»

Лесь Курбас — видатний український режисер-реформатор, засновник експериментального театру «Березіль», непересічна особистість, митець, який випереджав свій час. Якщо переглянути сучасний фільм «Місто астероїдів» і фрагмент із реконструкції вистави Леся Курбаса, то побачимо одні й ті самі театральні прийоми, хоча різниця в часі становить

100 років. «…Титан, творець, пророк-інтуїт, революціонер-велетень. Не важливо, що він такий скромний, непомітний…», — так висловився про нього Михайль Семенко.

1. Прийом «альфа-омега»

Подивіться на фото пам'ятника митцю, який ще називають «Людина, що зникає» *(демонструється фото на екрані)*. Як ви думаєте, чому обрана саме така концепція, чому людина зникає і як це пов'язано з митцем? *(відповіді учнів)*. Наприкінці уроку ми повернемося до цього питання вже із новими набутими знаннями.

2. Гра «Правда чи фейк?»

1) Повне ім'я Леся Курбаса при народженні Олесь. *Фейк*.

Повне ім'я Курбаса — Олександр-Зенон. Він народився 25 лютого 1887 року в містечку Самбір у родині акторів галицького театру Степана та Ванди Курбасів.

2) Усі родичі Леся Курбаса підтримували його бажання пов'язати своє життя із театром. *Фейк*.

Родичі з боку матері навіть виділили Лесю гроші на навчання в університеті Відня за умови, що він не працюватиме в театрі й обере «серйозну» професію.

3) Назва театру *«Березіль»* походить від слова березень. *Правда*.

Лесь Курбас сам придумав назву театру, взявши цей варіант зі свого перекладу вірша норвезького поета Б'єрнстьєрне Б'єрнсона. Початок вірша звучить так: «Я вибираю березіль — Він ламає все старе…».

4) Курбас багато років жив із кулею в серці. *Правда*.

У 26 років Курбас закохався у свою партнерку по сцені Катерину Рубчакову. Акторка вже була заміжня, тож відмовила йому. Після такої образи Лесь хотів накласти на себе руки й вистрелив у груди, але, на щастя, його життя вдалося врятувати. Саму ж кулю лікарі не змогли дістати й вона залишилася з митцем на все життя.

3. Знайомство з Курбасом шляхом листування з ним у чаті на платформі «На урок» (технологія ШІ створює симуляцію спілкування з історичними постатями, вона максимально схожа на реальний діалог. Кожна розмова абсолютно унікальна).

https://naurok.com.ua/chat/session/98a9424e-eb44-4c7a-9cfa-4bc624d9c06e

4. Короткий огляд біографії митця

5. Унікальність театру «Березіль». Модерні підходи Курбаса

Як режисер, Лесь Курбас зміг європеїзувати український театр та вийти за межі усталених норм у XX столітті. Театр Курбаса залишав глядачам місце для роздумів, ставив їм проблемі питання, а не малював красиві картинки, як це робили радянські театри.

Перегляд презентації, створеної за допомогою ШІ:

https://wepik.com/edit/9d935400-e4fe-4ece-b72b-9493be5f1138?lang=en

6. Творча робота за групами. Презентація робіт

Група 1. За допомогою застосунку ШІ «Lexica» створити метафоричні картки, що асоціюватимуться із творчістю Леся Курбаса.

https://lexica.art/

Приклади створених метафоричних карток:

Група 2. Перетворити фото Леся Курбаса та його оточення на зображення-аніме.

https://selfie2anime.com/

Приклад створеного аніме:

Група 3. За допомогою застосунку ШІ створити МЕМи; https://app.supermeme.ai/text-to-meme

Приклади створеного мему:

7. Актуальність постаті Леся Курбаса в наш час

Лесь Курбас був творцем модернізму в українському мистецтві. Інноваційні методи режисури Курбаса та підходи до акторської майстерності залишаються актуальним для сучасного театру. Його творчий доробок є джерелом для вивчення та вдосконалення мистецьких технік.

Митець був важливою постаттю для формування української національної ідентичності. Його робота сприяє укріпленню культурної самосвідомості та патріотизму серед українців. У контексті репресій та втрат в історії України він став прикладом боротьби за свободу та творчу незалежність. Його розстріл під час сталінських репресій став символом опору, що демонструє жагу й наполегливість у захисті культурних цінностей та мови.

Тож навіть крізь роки Лесь Курбас залишається важливою фігурою в історії не лише України, а й світового мистецтва.

8. Прийом «альфа-омега»

А тепер ще раз подивіться на фото пам'ятника митцю «Людина, що зникає». Спробуйте знов дати відповідь на питання: чому обрана саме така концепція, чому людина зникає і як це пов'язано з митцем? *(відповіді учнів)*.

V. Підсумок уроку

Прийом «незакінчене речення»:

— Розвиток національного театру в 20–30-х роках XX століття…
— Найвідоміші митці — …
— Хотілося б побачити на сцені п'єси…

VI. Повідомлення домашнього завдання (на вибір)

— Напишіть есе на одну з тем «Як сучасні театри в Україні можуть впливати на хід війни?», «Якби Лесь Курбас опинився в сучасній Україні, у якому напрямі він розвивав би театральне мистецтво?»
— Складіть карту життєвого шляху Леся Курбаса, зафіксувавши мітками на Google Maps всі вагомі місця в його житті, додайте до геоміток короткі довідки про час перебування, мету й основні події в цьому місці.
— Перегляньте зразки готових відео у «TikTok», які дадуть розуміння про діяльність Курбаса, його творчість. Зніміть власне відео. Надайте посилання на нього.